

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۵/۰۷/۱۷

احمد فواد ارسلا

رومی، ایرانی نبود؛ اسکندر، یونانی نبود؛ و شکسپیر، قطعاً رومی نبود

تصاحب بی‌شرمانه شخصیت‌های تاریخی توسط دولت‌های مدرن، نه تنها دروغی آشکار است، بلکه مسخره و خنده آور نیز هست. ادعای ایرانی‌ها مبنی بر «فارسی» بودن جلال‌الدین محمد بلخی - معروف به رومی - یا ادعای یونانی‌ها مبنی بر اینکه اسکندر مقدونی «قهرمان یونان» بوده است، بر هیچ حقیقت تاریخی استوار نیست. این‌ها بیشتر از عقده‌های ناسیونالیستی، رؤیاهای امپراتوری‌های از بین رفته و تحریف عمدی زبان و فرهنگ ریشه گرفته اند تا تحقیق علمی.

بیایید بی‌پرده بگویم: رومی در سال ۱۲۰۷ میلادی در بلخ متولد شد؛ شهری در افغانستان امروزی که نه در آن زمان و نه در هیچ دوره تاریخی معنادار، بخشی از «ایران فرهنگی» نبوده است. بلخ بخشی از آریانای باستان بود؛ منطقه‌ای که بعدها به خراسان شهرت یافت، و نه تحت تأثیر زبان یا فرهنگ پارسی‌ها، بلکه محل رشد و شکوفایی زبان دری بود - زبانی مستقل و ریشه‌دار، متفاوت از فارسی رایج در پارس.

ادعای ایرانی‌بودن رومی به دلیل اینکه امپراتوری‌های هخامنشی یا ساسانی زمانی به بلخ تجاوز کرده‌اند، به اندازه این مسخره است که بگوئیم ویلیام شکسپیر شاعر رومی یا ایتالیایی است، چون بریتانیا زمانی مستعمره روم بود! آیا کسی باور می‌کند که هملت یا مکبث نتیجه نبوغ رومی‌هاست؟ پس چرا باید باور کنیم که مثنوی رومی نتیجه فرهنگ فارس‌هاست؟

زبان مسلط در دوران هخامنشیان و ساسانیان نه فارسی بود و نه هیچ زبانی شبیه به آن. سنگ‌نبشته‌های داریوش و کوروش غالباً به زبان‌های بابلی و ایلامی نوشته شده‌اند و نه «فارسی». حتی پایتخت ساسانیان (تیسفون در عراق امروزی) تحت تأثیر فرهنگ آرامی و زبان‌های سامی بود. پس از حمله اعراب در قرن هفتم، زبان پهلوی در فارس نابود شد و عربی جای آن را گرفت. اما در آریانا، زبان دری نه تنها حفظ شد بلکه در قالب حکومت‌های صفاری، سامانی، و غزنوی شکوفا شد و به غرب، به سوی فارس گسترش یافت.

رومی نه در ایران زیست، نه به زبان فارسی نوشت، نه خود را «ایرانی» خواند. او در قونیه (ترکیه امروزی) مستقر شد و شاهکارهایش را به زبان مادری‌اش، دری، نوشت. زبان او همان زبانی بود که از بلخ برخاست و به لطف حکومت‌های افغانی آن زمان، تبدیل به زبان ادب و عرفان اسلامی شد.

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولی

در مورد اسکندر هم وضعیت مشابه است. در منابع معتبر یونانی از جمله هرودوت آمده است که مقدونی‌ها «بربر» و غیر یونانی محسوب می‌شدند. حتی اسکندر اول (پیش از اسکندر معروف) از شرکت در بازی‌های المپیک منع شد چون یونانی‌ها او را "از خود" نمی‌دانستند. اسکندر بعدها فرهنگ یونانی را پذیرفت، اما هرگز قوم و زبان متفاوت مقدونی خود را انکار نکرد. در مقابل، رومی حتی چنین کاری هم نکرد؛ او نه تنها فرهنگ فارس را نپذیرفت، بلکه آثارش را در زبانی نوشت که ریشه در افغانستان داشت، نه پارس که امروز در نتیجه جعل تاریخی ۱۹۳۵ و پلان برتانیه ایران می‌گویندش.

ادعای ایرانی‌ها مبنی بر "ایرانی" بودن رومی به این خاطر که زمانی یک امپراتوری‌شان به بلخ تجاوز کرده، دقیقاً مثل این است که بگوئیم شکسپیر «ایتالیایی» یا «رومی» است چون روم باستان زمانی انگلستان را اشغال کرده بود. اما هیچ عاقلی چنین ادعایی نمی‌کند. چرا؟ چون واضح است که اشغال نظامی، معادل هویت فرهنگی نیست.

در واقع، اینگونه ادعاها نه افتخار ملی است و نه بزرگداشت میراث. این‌ها دزدی فرهنگی‌اند؛ غارت میراث دیگران برای پر کردن خلای تاریخی خود. اگر ایران به شاعری می‌نازد، بهتر است به شاعرانی که در خاک خودش پرورش یافته‌اند افتخار کند، نه به کسی که در بلخ به دنیا آمد، در قونیه نوشت، و به زبان دری سخن گفت.

بنابراین، اگر استدلال ایران این است که یک شاعر به‌خاطر حضور موقتی یک امپراتوری در زادگاهش "ایرانی" است، یا اگر یونان اسکندر را "یونانی" می‌داند چون بعدها به فرهنگ یونانی علاقه‌مند شد، پس چرا ما شکسپیر را "رومی" ندانیم؟ شاید وقت آن رسیده که جولینو سزار را به لاتین ترجمه کنیم و ادعا کنیم شکسپیر از امپراتوری روم آمده است!

این یک مزاق تاریخی نیست، یک فاجعه فرهنگی است. و برتری طلبان ایرانی و سر سپردگان به ظاهر افغان زیر نام همبستگی فرهنگی و همبستگی زبانی تاریخ و زبان و اصالت فرهنگی افغانستان را که وارث اصلی آریانای باستان و بعداً خراسان دوران اسلامی را نثار پای اهداف برتری جویانه فارس‌های که امروز به نادرستی خود را ایرانی خطاب می‌کنند، میدارند.

آرشیف: مطالب نشرشده محترم احمد فواد ارسلا

د پانوی شمېره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ